Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 19 september 2013*

”Civilrättsligt samarbete — Förordning (EG) nr 1346/2000 — Insolvensförfaranden — Artikel 24.1 — Infriande av en skuld till en insolvensgäldenär — Betalning har erlagts till en av insolvensgäldenärens borgenärer”

I mål C-251/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunal de commerce de Bruxelles (Belgien) genom beslut av den 14 maj 2012, som inkom till domstolen den 22 maj 2012, i målet

Christian Van Buggenhout och **Ilse Van de Mierop**, i egenskap av konkursförvaltare för Grontimmo SA i konkurs,

mot

Banque Internationale à Luxembourg SA,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič (referent) samt domarna E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader och C.G. Fernlund,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: handläggaren V. Tourrès,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 mars 2013,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Christian Van Buggenhout och Ilse Van de Mierop, i egenskap av konkursförvaltare för Grontimmo SA i konkurs, i eget namn samt genom C. Dumont de Chassart, avocat,

— Banque Internationale à Luxemburg SA, genom V. Horsmans, avocat,

— Belgiens regering, genom M. Grégoire, M. Jacobs, L. Van den Broeck och J.-C. Halleux, samtliga i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom J. Kemper och T. Henze, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues och B. Beaupère-Manokha, båda i egenskap av ombud,

— Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och S. Duarte Afonso, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin, i egenskap av ombud,

och efter att den 8 maj 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 24.1 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (EGT L 160, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Christian Van Buggenhout och Ilse Van de Mierop, i egenskap av konkursförvaltare för Grontimmo SA i konkurs (Grontimmo SA kallas nedan Grontimmo), och å andra sidan Banque Internationale à Luxembourg SA (nedan kallat BIL), angående en talan väckt mot BIL om betalning till konkursboet av ett belopp som BIL tidigare betalat till en av Grontimmos borgenärer.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Skälen 4, 23 och 30 i förordning nr 1346/2000 har följande lydelse:

”(4) För att den inre marknaden skall fungera väl måste det undvikas att parterna får motiv att överföra tillgångar från en medlemsstat till en annan eller att välja jurisdiktion för att få en förmånligare rättslig ställning (’forum shopping’).

…

(23) I förordningen bör anges, för de områden som den omfattar, enhetliga lagvalsregler som inom sitt tillämpningsområde, ersätter nationella internationellt privaträttsliga regler. Om inte annat anges bör rättsordningen i den medlemsstat där förfarandet inleds vara tillämplig (lex concursus). …

…

(30) Det kan finnas fall då några berörda personer inte känner till att ett förfarande har inletts och rättshandlar i god tro i strid med den nya situationen. För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären därför att de inte känner till att ett förfarande har inletts utomlands bör betalningen anses som befriande även om den skulle ha gjorts till den utländske förvaltaren.”

4 Artikel 1.1 i förordning nr 1346/2000 föreskriver följande:

”Denna förordning skall tillämpas på kollektiva insolvensförfaranden som innebär att gäldenären helt eller delvis berövas rådigheten över sina tillgångar och att en förvaltare utses.”

5 Artikel 4.1 i förordningen har följande lydelse:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning skall lagen i den medlemsstat inom vars territorium insolvensförfarandet inleds … vara tillämplig på insolvensförfarandet och dess verkningar.”

6 Artikel 21.1 i förordningen stadgar följande:

”På begäran av förvaltaren skall innehållet i beslutet om att inleda insolvensförfarandet och, när så är lämpligt, även beslutet att utse honom till förvaltare, offentliggöras i en annan medlemsstat …”

7 I artikel 24 i förordningen anges följande:

”1. Om en skuld till en gäldenär skall infrias hos förvaltaren i den medlemsstat där ett insolvensförfarande har inletts men i stället betalas till gäldenären i en annan medlemsstat, skall den betalningen anses befriande om betalaren inte kände till att förfarandet hade inletts.

2. När en sådan skuld har infriats före offentliggörandet enligt artikel 21 skall betalaren anses inte ha känt till att ett insolvensförfarande har inletts, om inte annat visas. När en skuld har infriats efter offentliggörandet, skall betalaren anses ha känt till att ett insolvensförfarande har inletts, om inte annat visas.”

Belgisk rätt

8 I belgisk rätt regleras konkurs i konkurslagen (loi sur les faillites) av den 8 augusti 1997.

9 Enligt artikel 14 i konkurslagen går varje konkursbeslut i verkställighet omedelbart från den minut det meddelas utan hinder av om beslutet överklagas. Ett konkursbeslut börjar gälla kl. 0.00 dagen för beslutet och har full verkan från denna dag.

10 Artikel 16 i konkurslagen stadgar att ”konkursgäldenären från dagen för konkursbeslutet förlorar rådigheten över all sin egendom, även sådan egendom som må tillfalla gäldenären medan han eller hon är försatt i konkurs”.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

11 Grontimmo är ett fastighetsbolag med säte i Antwerpen (Belgien). Den 11 maj 2006 inleddes ett insolvensförfarande avseende bolaget vid Tribunal de commerce de Bruxelles.

12 Den 22 respektive den 24 maj 2006 utfärdades två checkar på sammanlagt 1 400 000 euro till förmån för Grontimmo av två bolag som var gäldenärer till Grontimmo.

13 Den 29 maj 2006 godkände Grontimmos bolagsstämma styrelsens avgång och utsåg nya styrelseledamöter, samtliga bosatta i Sydafrika, med verkan från den dagen. Samma dag förvärvade Grontimmo en köpoption till ett värde av 1 400 000 euro, som ställts ut av Kostner Development Inc. (nedan kallat Kostner), ett bolag som bildats den 29 mars 2006 och med säte i Panama.

14 Den 31 maj och den 22 juni 2006 öppnade Grontimmo två konton hos Dexia Banque Internationale à Luxembourg (sedermera BIL, nedan kallat Dexia). De två checkarna till ett sammanlagt värde om 1 400 000 euro betalades ut till det första kontot, och beloppet fördes sedan över till det andra kontot.

15 Den 2 juni 2006 lämnade Grontimmos nya styrelseledamöter en skriftlig order till Dexia att utfärda en bankcheck på 1 400 000 euro till förmån för Kostner.

16 Grontimmo försattes i konkurs den 4 juli 2006 genom beslut av Tribunal de commerce de Bruxelles. Bolaget förlorade därmed rådigheten över all sin egendom med verkan från kl. 0.00 den dagen. Konkursbeslutet offentliggjordes i *Moniteur belge* (Konungariket Belgiens officiella tidning) den 14 juli 2006, men däremot inte i *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg* (Storhertigdömet Luxemburgs officiella tidning).

17 Den 5 juli 2006 utfärdade Dexia, enligt ordern av den 2 juni 2006 och som betalning för köpoptionen från Kostner, en check på 1 400 000 euro till förmån för detta bolag samt löste in den.

18 Den 21 september 2006 begärde Grontimmos konkursförvaltare att Dexia omedelbart skulle betala ovannämnda belopp till konkursboet. De gjorde gällande att betalningen skett trots att bolaget förlorat rådigheten över konkursegendomen och att betalningen därmed inte kunde göras gällande mot konkursboet, eftersom denna skett efter konkursbeslutet. Dexia bestred betalningsskyldigheten, med motiveringen att banken inte haft kännedom om insolvensförfarandet och därför kunde stödja sig på artikel 24 i förordning nr 1346/2000.

19 Efter att försöken att få betalt på frivillig basis misslyckats, väckte Grontimmos konkursförvaltare talan vid Tribunal de commerce de Bruxelles den 2 augusti 2010.

20 Tribunal de commerce de Bruxelles önskar få klarlagt huruvida BIL kan stödja sig på artikel 24 i förordning nr 1346/2000, givet bland annat att konkursförvaltarna i detta fall inte i Luxemburg hade låtit offentliggöra innehållet i konkursbeslutet avseende Grontimmo och det inte kan krävas av en bank i en medlemsstat att varje dag kontrollera att dess kunder i andra medlemsstater inte är föremål för ett insolvensförfarande.

21 Mot denna bakgrund beslutade Tribunal de commerce de Bruxelles att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”Vad avses med infriande av en skuld till en gäldenär enligt artikel 24 i förordning … nr 1346/2000 …? Ska det tolkas så, att det inkluderar betalning av en skuld till en av konkursgäldenärens borgenärer på denna gäldenärs anmodan, när den part som infriat denna skuld för konkursgäldenärens räkning och till dennes förmån har gjort så utan att känna till att gäldenären är föremål för ett insolvensförfarande i en annan medlemsstat?”

Prövning av tolkningsfrågan

22 Den nationella domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 24.1 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, att en betalning som på order av en insolvensgäldenär erlagts till en av dennes borgenärer kan omfattas av tillämpningsområdet för den bestämmelsen.

23 Även om förordning nr 1346/2000 bland annat innehåller bestämmelser om internationell behörighet och lagval (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 juli 2012 i mål C-527/10, ERSTE Bank Hungary, punkt 38 och där angiven rättspraxis), är artikel 24 ingen sådan bestämmelse, utan en materiell bestämmelse som gäller alla medlemsstater oberoende av lex concursus. Den hänskjutna frågan har ställts endast för att få klarhet i huruvida en betalning som den som gjorts i detta fall, av Dexia till Kostner på order av Grontimmo, omfattas av artikel 24.1 i förordningen, enligt vilken den som, om en skuld till en gäldenär ska infrias hos förvaltaren i den medlemsstat där ett insolvensförfarande har inletts, i stället betalar till gäldenären i en annan medlemsstat, ska anses ha betalat med befriande verkan om betalaren inte kände till att förfarandet hade inletts.

24 För att svara på den frågan måste domstolen – såsom alla som yttrat sig i målet har påpekat – pröva huruvida infriande av en skuld ”till” insolvensgäldenären enbart avser betalningar eller andra prestationer som tillhandahålls konkursgäldenären själv eller även betalningar eller andra prestationer som tillhandahålls en av dennes borgenärer.

25 Christian Van Buggenhout och Ilse Van de Mierop, den franska regeringen samt Europeiska kommissionen anser att detta begrepp inte innefattar en betalning till en av konkursgäldenärens borgenärer. BIL samt den belgiska, den tyska och den portugisiska regeringen anser tvärtom att så är fallet.

26 Enligt fast rättspraxis ska vid tolkningen av en unionsbestämmelse inte bara bestämmelsens lydelse och mål beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i (se, bland annat, dom av den 4 maj 2010 i mål C-533/08, TNT Express Nederland, REU 2010, s. I-4107, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

27 Behovet av att unionens förordningar tolkas enhetligt utesluter dock att texten i en bestämmelse i oklara fall betraktas isolerat och kräver i stället att den ska tolkas och tillämpas mot bakgrund av de versioner som utarbetats på övriga officiella språk (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 september 2009 i mål C-199/08, Eschig, REG 2009, s. I-8295, punkt 54 och där angiven rättspraxis).

28 Vad gäller lydelsen av artikel 24.1 i förordning nr 1346/2000, innefattar den allmänspråkliga innebörden av att någon infriar en skuld ”till” en insolvensgäldenär a priori inte det fallet att en skuld infrias på gäldenärens order till en av dennes borgenärer. Den gängse betydelsen är endast att en skuld infrias till förmån för den personen, vilket får stöd bland annat av den engelska (”for the benefit of”), den spanska (”a favor de”), den italienska (”a favore del”), den nederländska (”ten voordelen van”) och den portugisiska (”a favor de”) språkversionen.

29 Det anges för övrigt i skäl 30 i förordningen – särskilt i den engelska (”In order to protect such persons who make a payment to the debtor”, den tyska (”Zum Schutz solcher Personen, die … eine Zahlung an den Schuldner leisten”) och den svenska (”För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären”) språkversionen – att den situation som specifikt avses i artikel 24.1 i förordningen är en ”betalning” till konkursgäldenären.

30 Vidare gäller artikel 24.1 i förordningen det fallet att den skuld som har infriats till konkursgäldenären egentligen borde ha infriats hos förvaltaren. Det framgår otvetydigt av den preciseringen att denna artikel rör konkursgäldenärens fordringar, vilka genom konkursen blivit konkursboets fordringar.

31 Dessa omständigheter leder till slutsatsen att enligt lydelsen av den bestämmelse som domstolen har att tolka, är de personer som skyddas av bestämmelsen sådana gäldenärer till konkursgäldenären som i god tro infriar en skuld till konkursgäldenären, antingen direkt eller genom en mellanhand.

32 Att det som i det nationella målet rör sig om en bank som, på konkursgäldenärens order och för dennes räkning, utfört betalningen i fråga är inte relevant i sammanhanget. Även om banken därmed uppfyllt en avtalsenlig skyldighet gentemot konkursgäldenären, infriade den inte skulden ”till” denne i den mening som avses i artikel 24 i förordning nr 1346/2000, eftersom det inte var konkursgäldenären som var mottagare av betalningen.

33 Vad sedan gäller det mål som eftersträvas med artikel 24.1 i förordning nr 1346/2000 och med de föreskrifter som den ingår i, framgår det av skäl 30 i förordningen att nämnda artikel medger att vissa situationer som står i motsättning till de nya omständigheter som uppstått genom att insolvensförfarandet inletts kan undslippa förvaltarens kontroll.

34 Mer specifikt ger artikel 24.1 utrymme för att inte omedelbart erkänna beslutet om att inleda insolvensförfarandet, såtillvida att den medger att konkursboets egendom minskas med skulder till konkursgäldenären som dennes gäldenärer betalar till konkursgäldenären i god tro.

35 Bestämmelsen får emellertid inte tolkas på ett sådant sätt att konkursboets egendom även får minskas med de skulder som konkursgäldenären har till sina borgenärer. Vid en sådan tolkning skulle konkursgäldenären nämligen, genom att låta en tredje man som inte känner till insolvensförfarandet infria skulder till en borgenär, kunna överföra egendom från konkursboet till borgenären till men för ett av huvudsyftena med förordning nr 1346/2000, vilket nämns i skäl 4 i förordningen, nämligen att undvika att parterna får motiv att överföra tillgångar från en medlemsstat till en annan för att få en förmånligare rättslig ställning.

36 Av vad som anförts beträffande lydelsen av och syftet med artikel 24.1 i förordning nr 1346/2000, med hänsyn tagen till bestämmelsens sammanhang och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i, följer att en sådan situation som den i det nationella målet, där konkursgäldenären genom en mellanman har infriat en skuld till en av sina borgenärer, inte omfattas av tillämpningsområdet för nämnda bestämmelse.

37 Att artikel 24.1 i förordning nr 1346/2000 inte är tillämplig på en situation som den i det nationella målet innebär dock inte i sig att den berörda banken är skyldig att betala det omtvistade beloppet till konkursboet. Frågan om bankens eventuella betalningsskyldighet regleras av tillämplig nationell rätt.

38 Mot denna bakgrund ska den hänskjutna frågan besvaras på följande sätt. Artikel 24.1 i förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, att en betalning som på order av en insolvensgäldenär erlagts till en av dennes borgenärer inte omfattas av tillämpningsområdet för den bestämmelsen.

Rättegångskostnader

39 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 24.1 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden ska tolkas så, att en betalning som på order av en insolvensgäldenär erlagts till en av dennes borgenärer inte omfattas av tillämpningsområdet för den bestämmelsen.

Underskrifter